

עקרונות ליישום תכנית הליבה בגני

חובה וולדורף באזור מודיעין

מסמך זה בא לתאר את האופן בו מיושמת תכנית הליבה של משרד החינוך בפעילויות השונות הנערכות בגני חובה ברוח וולדורף באזור מודיעין	מטרת המסמך
ריקי צרפתי; אושרית לפידות; חן כגן; ירון זנבל	כתיבה ועריכה
20 במאי 2007	תאריך עדכון אחרון

תוכן העניינים

4	יישום תכנית הליבה של משרד החינוך בגני וולדורף - רציונאל
5	אשכול אומנויות
5	חינוך מוזיקלי לגיל הרך
5	מטרות
5	תוצרים מצופים מהילדים
6	דוגמה להפעלה בגן חובה וולדורף
7	אמנות המחול
7	הקדמה
7	תכנים והישגים מצופים מהילדים
7	מטרות
8	דוגמה להפעלה בגן חובה וולדורף
10	חינוך לתאטרון
10	הקדמה
10	מטרות
11	דוגמה להפעלה בגן חובה וולדורף
13	אמנות הקולנוע והטלוויזיה
13	מטרות על
13	מטרות אופרטיביות
13	דוגמה להפעלה בגן חובה וולדורף
14	אשכול שפה ואוריינות
14	התפיסה הרעיונית
15	מטרות
16	דוגמה להפעלה בגן חובה וולדורף
19	אשכול מדעים ומתמטיקה
19	רציונאל
20	הנחות יסוד בתחום מדע וטכנולוגיה
20	מטרות
21	דוגמה להפעלה בגן חובה וולדורף
23	טיפוח חשיבה חשבונית בגיל הרך (3 עד 6)
23	מטרות
23	דוגמה להפעלה בגן חובה וולדורף
25	אשכול כישורי חיים
25	חינוך לבריאות
25	כללי
25	הנחות יסוד
26	מטרות

26.....	דוגמה להפעלה בגן חובה וולדורף .....
28.....	חינוך גופני .....
28.....	כללי .....
28.....	מטרות .....
29.....	דוגמה להפעלה בגן חובה וולדורף .....
30.....	בטיחות בדרכים .....
30.....	הנחות יסוד .....
30.....	מטרות .....
31.....	דוגמה להפעלה בגן חובה וולדורף .....
32.....	מניעת אלימות .....
32.....	כללי .....
32.....	מטרות .....
32.....	דוגמה להפעלה בגן חובה וולדורף .....
34.....	אשכול יהדות מסורת ומורשת.....
35.....	הנחות יסוד .....
35.....	מטרות .....
36.....	דוגמה להפעלה בגן חובה וולדורף .....
37.....	נספח - עוד על חינוך וולדורף בגיל גן החובה.....
37.....	הגישה השלמותית (הוליסטית) לחינוך .....
37.....	שלב הילדות המוקדמת, מהלידה ועד גיל הבשלות לבית-הספר .....
38.....	סדר היום בגן .....
39.....	פריסה ארצית של גני החובה הפועלים לפי שיטת חינוך וולדורף (תשס"ז) .....
39.....	בתי ספר .....
40.....	סיכום .....

יישום תכנית הליבה של משרד החינוך בגני וולדורף - הרציונאל

חינוך וולדורף הופך את הלימוד למסע מרתק. הוא מטפח את הסקרנות, כוח הרצון וכוחות היצירה של הילד, בסביבה המעודדת את אהבת הלימוד.

חינוך וולדורף תופס את הילדות כתקופה של הבשלה, של צמיחה פנימית ושל לידה הדרגתית של כשרים, איכויות והבנות. הילד נתפס כאדם בהתהוות ובצמיחה אלי הבגרות, ולא כמבוגר קטן. גישה זו מאפשרת לילד לחוות את הילדות האמיתית בכל גיל.

חינוך וולדורף אינו שואל מה יש ללמד בתחום ידע זה או אחר, אלא **איך ללמד ומתי**, בהתאם לקווי ההתפתחות האוניברסליים של הגיל המדובר, קבוצת הילדים הספציפית וכמובן - האינדיבידואל. כל זאת בליווי צמוד ותומך של המחנך והצוות. היות והיעדים הלימודיים הם במסגרת תוכנית הליבה של משרד החינוך, הנושאים והידע חופפים לבתי ספר רגילים, ולעיתים אף עשירים יותר. השינוי בא לידי ביטוי בדרך העברת הידע - ה"איך", ובשאלה מתי נכון לחשוף את הילד לידיע - ה"מתי".

חינוך וולדורף מנסה להתכונן לשאלות אלה: לפיכך, תוכניות הלימודים, שיטות הלימוד, הגישה לילד, האווירה הלימודית, סביבת הלימוד - כולם מכוונים לתת מענה **לשלב ההתפתחותי** בו נמצאים הילדים.

בגן החובה ובשנים הראשונות של ביה"ס אנו תומכים את הצורך של הילד בפיתוח **עולם הרגש** על ידי הכוונתו קודם כל למישור הרגשי של ישותו, כלומר: אנו יוצרים מערכת למידה שמטפחת ו"מזינה" את עולם הרגש והחוויה של הילד. כל ילד נתפס כאמן, איש מעשה ומדען בפוטנציה.

דרך העבודה היא למידה המושתתת על **חוויה ויצירה**, הקשורות לעולמו הפנימי של הילד, תוך ליווי אישי ותומך. ההוראה היא רב תחומית, כך למשל יכולים להיות משולבים בפרקי ההיסטוריה גם הספרות, הארכיטקטורה, המאכלים והשפה השייכים לאותה התקופה.

תאר זאת פרופ' שמעון זקס ז"ל, המייסד והמנהל של המגמה לחינוך מיוחד בבית הספר לחינוך באוניברסיטת תל-אביב, כשכתב: **"במכלול הניסיונות לבנות בית-ספר אנושי לילדים של היום ושל מחר, שבו ילמדו ללא פחד ומתוך סקרנות חיובית, ויצאו מתוכו בביטחון שאכן נתן לשנות את העולם ואת החברה - תופס בית-ספר וולדורף, שעקרונותיו הונחו בידי רודולף שטיינר, מקום נכבד."**

בתוכנית הליבה 5 אשכולות:

1. אשכול **אומניות**: מוסיקה, מחול, אומנות חזותית ותיאטרון קולנוע ותקשורת
2. אשכול **שפה ואוריינות**
3. אשכול **מדעים ומתמטיקה**
4. אשכול **כישורי חיים**: זהירות בדרכים, בריאות, בטיחות, חינוך גופני
5. אשכול **יהדות מסורת ומורשת**

אשכולות הליבה נבנו סביב ציר לוח השנה שהוא הציר המרכזי שעל בסיסו נבנית העבודה הפדגוגית בגן.

להלן יפורטו העקרונות של 5 האשכולות ויוצגו דוגמאות להפעלתם בחינוך וולדורף.

אשכול אומנויות

מבוסס על תכנית הביניים באומנויות במסגרת תכנית הליבה לגני הילדים שפורסמה באתר האגף לחינוך קדם יסודי.

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/UNITS/PreSchool/>

חינוך מוזיקלי לגיל הרך

ד"ר יעל שי, מפמ"ר למוזיקה

מחקרים רבים מדגישים את מקומה של המוזיקה ואת תרומתה בעיצוב אישיותו של הילד. באמצעותה ניתן לטפח גם זיקה לערכים חברתיים ותרבותיים, תוך מתן כבוד למקומו של הילד ולמיקומו במרכז החינוך המוזיקלי. החינוך המוזיקלי מאפשר איכות טובה יותר לחיים כאשר שורשיו נעוצים בגיל הרך. המוזיקה, כמרחב תרבותי ייחודי, משמשת כר נרחב לפיתוח היכולות והכישורים הבסיסיים של הילד, תוך שילוב של היבטים רגשיים, קוגניטיביים ופסיכומטריים. לפיכך בגיל הזה יש להשקיע את המירב ואת המיטב על מנת לבנות יסודות יציבים ואיתנים להמשך התפתחותו של הילד בעתיד.

בגני וולדורף המוזיקה היא חלק בלתי נפרד מחיי היום יום. אנו שוזרים בכל פעילות. למשל הזמנת הילדים לסדר את הגן מתחילה בשיר קבוע: תחילה הגננות מזמזמות בשקט, הילדים מזהים את המנגינה ומבינים שהגיע העת לסיום המשחק החופשי. הם מצטרפים לשירה. השיר שקט ומולחן בסולם הצלילים הפנטטוני (מנגינה שקטה, שמושפתת על מרווחי צלילים של חצאי טונים). כך נשזר האלמנט המוזיקלי לכל אורך היום והשבוע. במפגש הבוקר משולבים גם פעילויות מוזיקליות המבוססות על האזנה, שירה ונגינה.

מטרות

1. לימוד והכרת עקרונות ומושגים מוזיקליים בסיסיים.
2. הכרת יצירות מתקופות שונות ובסגנונות שונים מהתרבות היהודית והישראלית ומתרבויות העולם.
3. פיתוח המיומנויות המוזיקליות השונות באמצעות תחומי המוזיקה השונים.
4. יצירת זיקות גומלין בין תחום המוזיקה ובין עולמות תוכן אחרים.

תוצרים מצופים מהילדים

1. הילדים יכירו רפרטואר מגוון של יצירות בסגנונות שונים. אוריתמיה - מיקצב, פעמה, מוזיקה.
2. הילדים יכירו אוצר שירים מהתרבות הישראלית והיהודית.
3. הילדים יפתחו מודעות לשירה אסתטית.
4. הילדים יאזינו למוזיקה ויביעו עצמם בדרכים שונות במסגרת חוויה קוגניטיבית ורגשית.

דוגמה להפעלה בגן חובה וולדורף

שם הפעילות	תזמורת
מושגים עיקריים	כלי נגינה, תפקידים בתזמורת: מנצח, נגנים, עמוד תווים, מיקצבים, עוצמה, מהירות, תווים.
מטרות הפעילות / יעדים בתכנית הליבה	<ol style="list-style-type: none"> 1. לימוד והכרת עקרונות ומושגים מוזיקליים בסיסיים, 2. הכרת יצירות מתקופות שונות ובסגנונות שונים מהתרבות היהודית והישראלית ומתרבויות העולם. 3. פיתוח המיומנויות המוזיקליות השונות באמצעות תחומי המוזיקה השונים. 4. יצירת זיקות גומלין בין תחום המוזיקה ובין עולמות תוכן אחרים.
הפעלה בגן	<p>שם השיר: "באה התזמורת" / יעקב דוד קמזון</p> <p><i>באה באה התזמורת תוף חליל ומצילתיים בים במ טרילי טרילי לילי טרלה לה לה לה דין דין.</i></p> <p><i>שיר נגנו שיר זמרו ילדים מחאו כפיים. בים במ טרילי לילי טרלה לה לה לה דין דין.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ הצוות שר את השיר. הילדים מאזינים בפעם הראשונה. ▪ הצוות שר את השיר בפעם השנייה ומוסיף תנועות, הילדים מצטרפים מתוך החיקוי ▪ הצוות מחלק את הילדים לפי התפקידים בתזמורת, כל ילד מנגן בתורו לפי היצירה. ▪ חלוקת כלי נגינה לילדים, הפעם הילדים מיומנים ויודעים מתי עליהם לנגן בכלי.
דרישות קדם	הילד צריך להיות מיומן בסובלנות, יכולת לדחיית סיפוקים, הבנת המושג "תור" ו"תפקיד". עליו לדעת להאזין ליצירות מוזיקליות.
פעילויות המשך	<ul style="list-style-type: none"> ▪ פעילות נוספת שמפתחת ומחזקת את מטרות הפעילות הקודמת, דוגמת שיר נוסף: "אני מנגן" / עממי. הילדים ירחיבו ידיעותיהם בנושא כלי הנגינה ויוכלו לבחור כלי נגינה משלהם. ▪ בגן הגנת עם הילדים יכינו פינה מיוחדת בה יוצגו כלי נגינה שונים, מחברות תווים, ספרי תווים, עמוד תווים. ▪ בניית כלי נגינה, לדוגמה: קופסת תהודה עם מיתרים המזכירה את קבוצת כלי המיתר. ▪ הזמנת אומן שילמד את הילדים את אמנותו.

אמנות המחול

הגב' נורית רון מפמ"ר מחול

הקדמה

חשיפה לשפת המחול מהגיל הצעיר, מפגישה את הילד עם מרכיבי התנועה, הבעה ויצירה מחוליים ואומנותיים. אלו משמעותיים בפיתוח הרגשי, גופני- תנועתי, האסתטי, ההבעתי והחשיבתי של הילד. שילוב המחול בגיל הגן כחלק אינטגרלי של הפעילויות חיוני להתפתחותו התקינה של הילד. התנסות ריקודית בגן מזמנת הבנייה של מערכות יחסים בהקשרים חברתיים ותרבותיים ילדים רוקדים באופן אינטואיטיבי, חשוב לאפשר לרקוד ובהמשך לפתח יכולות כישרונות וכישרים. כשילדים רוקדים הם לומדים להתבונן, להגיב לבצע, וליצור בשפת המחול. הילד בגיל הגן ניחן ביכולת תנועה טבעית. אנו משתמשים ביכולת מולדת זו ומאפשרים לו דרך זה להתפתח במגוון תחומים. למשל בתחום הרגשי, הילד לומד בדרך בלתי אמצעית להביע את רגשותיו. ולהשתמש במרכיבי התנועה להבעה, תקשורת וחשיבה. תחומים נוספים: **התמצאות במרחב** שכולל הנחלת מושגים כמו: כיוונים - למעלה למטה, ימינה שמאלה. **הכרות עם הגוף**: איברים. בנוסף פיתוח התחום **הרגשי חברתי**, מיומנויות כמו התחשבות באחר, היות חלק מקבוצה וזיהוי האני כחלק ממנה. פיתוח **היכולות המוטוריות**: תאום בין קשר עין ותנועת יד, תאום בין שמיעה לתנועה, תאום בין תנועות איברים כמו: יד ורגל. שילוב התנועה מתבצע בשלבים שונים של הפעילויות, הן במפגש הבוקר, הן בחגיגות של ימי הולדת, באירועי חגים, קבלת שבת. בנוסף אחת לשבוע יש בגן חוג **אוריתמיה** שמועבר על ידי מדריכה מקצועית. הילדים נעים באופן אומנותי לצלילי מוזיקה ודקלומים, תוך שימת דגש והקפדה על התנועות.

תכנים והישגים מצופים מהילדים

1. הילדים ידעו מושגי יסוד בשפת המחול: זיהוי והגדרת יסודות, צורות, מבנים והקשר ביניהם
2. הילדים יכירו וילמדו את מרכיבי התנועה, תוך שימוש מושכל לתקשורת בחיי היום יום
3. הילדים ישכללו את הזכרון התנועתי והיכולת הריקודית תוך חשיפה ליצירות מחול, תנועה ומוסיקה.
4. הילדים יכירו ויתנסו בריקודים של עמים ועדות שונים, ריקודי מורשת חג ומועד.
5. הילדים יכירו סימנים, סמלים, מושגים, מטאפורות, צורות ומבנים מעולמות תוכן שונים ויתנו ביטוי לכך בריקוד
6. הילדים יגלו סובלנות, קבלה של השונה ויכולת לתעל רגשות עזים באמצעות התנועה, מתן הזדמנות לביטוי עצמאי ואישי
7. הילדים ידעו להבחין ולהעריך יצירות ועבודות מחול על פי תבחינים מקובלים.

מטרות

1. הילד ישכלל את התנועה הטבעית.
2. הילד יפתח יכולת החיקוי.
3. הילד יפתח את כושר ההקשבה
4. הילד יכיר תנועות מגוונות בריקוד

5. הילד יזהה סגנונות שונים של ריקוד: זוגות, מעגל
6. הילד יפתח את הזיכרון התנועתי.
7. הילד יפתח את הקואורדינציה והיכולות המוטוריות שלו.

דוגמה להפעלה בגן חובה וולדורף

<p>פעילות חורף - ריקוד</p> <p>היורה שמע נא / משה דפנא</p> <p>היורה שמע נא,</p> <p>רד מהר הגנה,</p> <p>קום וקפוץ מעל ענן,</p> <p>ותרקוד עימנו כאן.</p> <p>היורה, היורה, היורה</p> <p>עץ ימחא כפיים,</p> <p>שיח-במצלתיים,</p> <p>וכלנו פה נרון</p> <p>גשם גשם בששון,</p> <p>היורה, היורה, היורה.</p> <th data-bbox="1114 380 1395 1087"> <p>שם הפעילות</p> </th>	<p>שם הפעילות</p>
<p>ריקוד, מחול, תנועות: סיבוב, קפיצה, צעד רדיפה, העברת משקל, דילוג, מעגל, כניסה ויציאה ממעגל, תנועה במעגל, בן זוג, זוגות, שורות. קדימה, אחורה, כיוון השעון. ימין ושמאל.</p>	<p>מושגים עיקריים</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. הילד ישכלל את התנועה הטבעית. 2. הילד יפתח יכולת החיקוי. 3. הילד יפתח את כושר ההקשבה 4. הילד יכיר תנועות מגוונות בריקוד 5. הילד יזהה סגנונות שונים של ריקוד: זוגות, מעגל, מעגל 6. הילד יפתח את הזיכרון התנועתי. 7. הילד יפתח את הקואורדינציה והיכולות המוטוריות שלו. 	<p>מטרות הפעילות / יעדים בתכנית הליבה</p>

<p>הילדים עומדים במעגל. שרים את השיר עם הגננת. הגננת עושה את התנועות בפעם הראשונה והילדים בפעם השנייה מחקים אותה.</p> <p>היורה שמע נא - ידיים מצידו הגוף עולות למעלה בהתאמה, יד ימין לצד אוזן ימין. לאחר שהידיים מונפות עולים על קצות האצבעות.</p> <p>רד מהר הגנה - הידיים יורדות עד לרצפה, עד לכיפוף הברכיים.</p> <p>קום וקפוץ מעל ענן - הילדים מיישרים את הרגליים ומנתרים בקפיצה קדימה לתוך המעגל.</p> <p>ותרקוד עימנו כאן - סיבוב ימינה עם כיוון השעון.</p> <p>היורה, היורה, היורה - התחלקות לזוגות, שילוב יד ימין ביד ימין של בן הזוג, וסיבוב בדילוג.</p> <p>עץ ימחא כפיים - מחיאת כף לכף עם בן הזוג, לפי הקצב</p> <p>שיח במצלתיים - חזרה לקו המעגל. תנועה רחבה של הידיים המדמה מצלתיים, מחיאת כף לפני החזה.</p> <p>וכלנו פה נרון - כניסה פנימה לתוך המעגל, תוך כדי הנפת הידיים והנעת האצבעות.</p> <p>גשם גשם בששון - יציאה בהליכה אחורנית אל קו המעגל.</p> <p>היורה, היורה, היורה - הילדים מתיישבים ומתופפים על הרצפה עם אצבעותיהם כמו הגשם.</p>	<p>הפעלה בגן</p>
<p>רצוי שהילד יכיר את היצירה המוזיקלית וחלק מהתנועות כמו: דילוג, קפיצה וכדומה.</p>	<p>דרישות קדם</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ פעילויות נוספות דומות. כמו: שיר לכת. ▪ הופעה בפני קהל של הורים או גן סמוך. ▪ צפייה בהופעת מחול. 	<p>פעילויות המשך</p>

חינוך לתאטרון

הקדמה

- התיאטרון הינו שפה חיה ומשתנה ובעלת איכויות תקשורתיות
- זמן לצופה התבוננות חווייתית וביקורתית על החיים התיאטרון משקף את ערכי החברה ומ
- א' מייצג את ב' בפני ג' (א' - שחקן, ב' - דמות, ג' - קהל)
- ייצוג, אשליה בימתית, מימוש של מחזה, אירוע תיאטרוני במרחב צפייה) מרחב סגור: אולם
- תיאטרון, מרחב פתוח: אמפיתיאטרון, רחוב)
- מחזאי, במאי, שחקן, מעצב תפאורה, תלבושות, תאורה, אביזרים, מוסיקה, תנועה
- סגנונות תיאטרון: תיאטרון סיפור, תיאטרון בובות, תיאטרון מסורתי
- בתיאטרון מתקיים מפגש בין האומנויות

תאטרון בובות

תאטרון בובות – הכנה לשבת

בחינוך וולדורף ישנם שלושה סוגים עיקריים של תאטרון: תאטרון במשחק החופשי, תאטרון במפגש הבוקר ותאטרון בובות.

במשחק החופשי הילדים מביימים באופן ספונטאני, סיטואציות ביניהן הם משחזרים הצגה או מופע שראו, הם בונים תאטרון שבו במה, מקום לקהל, תלבושות, כרטיסים וכולי. בחלק ממפגשי הבוקר הגננת יוזמת המחזה בעקבות סיפור או שיר בהם הילדים הם חלק פעיל, הן בתנועה, שירה, דקלום ומשחקי תפקידים. אחת לחודש הגננת מציגה תאטרון בובות על פי סיפור המוכר לילדים. תאטרון הבובות משלב אלמנטים מוזיקליים, שימוש בשפה גבוהה, תאורה, ותפאורה שיוצרים אוירה קסומה ומזמינה. התאטרון בגן מהווה אבן דרך להתפתחות התאטרון בשנים הבאות. בגילאי ביה"ס הילדים מתנסים בהצגות תאטרון המשתכללות באופיין הן טכנית והן תוכנית. השיא מגיע בכיתות הגבוהות בהן מציגים הילדים בתאטרון אמיתי מול קהל. כך שהגן הוא רק תחילתה של דרך מופלאה בחווית התאטרון.

מטרות

1. חוויה תיאטרונית - הקניית שפת התיאטרון, אוצר מילים לביטוי מורכב של החוויה התיאטרונית
2. הצגה - התנסות במרכיבי התיאטרון (בימוי, משחק, עיצוב)
3. ניתוח - התאטרון יזמן את הילדים לשיחה ספונטנית ופרשנות רגשית וקוגניטיבית על הנשא.
4. הקניית ביטחון עצמי דרך עמידה מול קהל.
5. הפנמת ערכים כמו: כבוד הדדי ודחיית סיפוקים.
6. שיפור הזיכרון ע"י למידת התוכן והתפקיד בע"פ
7. העשרת השפה ע"י מגוון תיאטרות מסוגים שונים.

דוגמה להפעלה בגן חובה וולדורף

	שם הפעילות
<p>כובע קסמים / לאה גולדברג כל הימים, כל הימים חולמת אני על כובע קסמים. כובע קטן, מקושט נוצה, העושה כל מה שאני רוצה.</p> <p>אחבוש אותו ואומר, למשל: "כובע, עשה שאני אגדל!" והנה מיד הנני עולה, וגופי מתמתח ואני גדולה, ואין כמוני בכל העולם; כי אני גדולה וגבוהה מכולם. והכל מסתכלים ביראה וכבוד, כי הרי אני גדולה עד מאוד.</p> <p>הנה בלבי בקשה שניה: "כובע היה לאוניה!" מיד הוא קופץ מראשי לים ואני מפליגה בו בכל העולם, לאיים רחוקים, לארץ זרה, נוסעת הלוך ובחזרה, ורואה ערים והרבה אנשים, פרסים והודים וכושים, ואיש לא יבין, ואיש לא ידע, כי נוסעת בים ילדה לבדה.</p> <p>ואם יהיה לי בים עצוב, אומר לו: "כובע, הביתה שוב!" ואבוא לביתי. ומכל המדינות לכל חברי אביא מתנות. ומסביבי ישבו חברים ואני אספר להם סיפורים, ואיש לא יעז להגיד לי עכשיו: "שוב היא בודה סיפורי כזב!"</p> <p>כל הימים, כל הימים...</p>	<p>שם הפעילות</p>
<p>המחזה, משחק תפקידים, דמויות, במה, קהל, הצגה, כבוד, צפייה, כללים, שפה, תפאורה, מסר, משחק, תאורה, בימוי, חזרה גנרלית.</p>	<p>מושגים עיקריים</p>

<ol style="list-style-type: none"> 1. חוויה תיאטרונית - הקניית שפת התיאטרון, רונת אוצר מילים לביטוי מורכב של החוויה התיאטרונית 2. הצגה - התנסות במרכיבי התיאטרון (בימוי, משחק, עיצוב) 3. ניתוח - התאטרון יזמן את הילדים לשיחה ספונטנית ופרשנות רגשית וקוגניטיבית על הנושא. 4. הקניית ביטחון עצמי דרך עמידה מול קהל. 5. הפנמת ערכים כמו: כבוד הדדי ודחיית סיפוקים. 6. שיפור הזיכרון ע"י למידת התוכן והתפקיד בע"פ 7. העשרת השפה ע"י מגוון תאטראות מסוגים שונים. 	<p>מטרות הפעילות / יעדים בתכנית הליבה</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ השיר יומחז כהפקה לחגיגת סוף השנה. יהיה זה סיכום לנושא שנלמד בגן הקשור במשאלות. חלוקת התפקידים תהיה בהכנת התפאורה ובהשתתפות פעילה בהצגה. חלק אחר של הילדים יבנו את התאטרון שיכלול מקומות ישיבה, במה תאורה וכולי. ▪ כל הילדים ילמדו את הטקסט של השיר בעל פה. ▪ התפקידים שיחולקו לילדים עפ"י השיר הם: ילדה, אם ואב, קבוצת מלחים, דמויות אתניות מהעולם, חברים של הילדה, רקדנים ומקהלה. ▪ בהתאם לסיפור שבשיר הילדים בהנחיית הגננת ילמדו את התפקיד שלהם כל אחד בתורו. בגן ייערכו חזרות לפני ההופעה הסופית. ▪ חזרה גנרלית תיערך בפני הגן הסמוך. 	<p>הפעלה בגן</p>
<p>הילד חייב להכיר מושגים בסיסיים כמו חלוקת תפקידים, הצגה, תאורה. עליו לדעת את מילות השיר ומנגינתו בע"פ. עליו לקבל סמכות ולמלא אחר הוראות.</p>	<p>דרישות קדם</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ המשך לימוד של שירים וסיפורים של לאה גולדברג. ▪ הכנת תאטרון בובות עם הילדים. ▪ תכנון ובניית תפאורה בשילוב של ניסור עצים, צביעה וכולי ▪ תכנון ותפירת תלבושות בשיתוף עם תופרת. ▪ ביקור בתאטרון. ▪ מפגש עם שחקנים. 	<p>פעילויות המשך</p>

אמנות הקולנוע והטלוויזיה

מטרות על

- חינוך לאהבת הקולנוע
- קירוב הילדים ליצירה הישראלית המקורית
- לתת אפשרות ביטוי באמצעים קולנועיים
- להכיר תרבויות אחרות דרך הקולנוע

מטרות אופרטיביות

1. הילד יכיר את מושגי היסוד של השפה הקולנועית התואמת את גילו
2. הילד יזהה את מושגי היסוד של השפה הקולנועית תוך כדי צפייה הילד
3. הילד יבין את הקשר בין מושגי היסוד לבין סיפור הסרט
4. הילד ידע להשתמש במושגי היסוד כדי להביע את רעיונותיו בהפקה קולנועית
5. הילד יהיה מסוגל לספר את סיפור הסרט תוך כדי הבעת רגשות שעלו מתוך הסרט הילד יהיה מסוגל לדון ברעיונות ובמסרי
6. הילד יבחין בין דמיון לבין מציאות
7. הילד יכיר את המצלמה ויבין שהיא מהווה כלי מתווך בין מספר הסיפור ולבין הצופה

דוגמה להפעלה בגן חובה וולדורף

בחינוך וולדורף לא שילבנו עדיין את תחום האמנות הקולנוע והטלוויזיה.

אשכול שפה ואוריינות

מבוסס על התכנית תשתית לקראת קריאה וכתובה שפורסמה באתר האגף לתכנון ולפיתוח תכניות לימודים

http://cms.education.gov.il/educationcms/units/tochniyot_limudim/portal/tochniyotlimudim/kdamy_esodi/krihaktiva.htm

התפיסה הרעיונית

- פיתוח תשתית לקראת רכישת יכולת קריאה וכתובה הוא אחד היעדים החשובים של החינוך בגן הילדים
- קריאה וכתובה הן יכולות מורכבות. על מנת לפענח את הכתוב, להבין את הנקרא ולהביע מסרים בכתב, הן שליטה בצופן האלף-ביתי והן ידע לשוני, וכן ידע עולם וכישורי חשיבה.
- התפתחות האוריינות בכלל ורכישת התשתית לקראת קריאה וכתובה בפרט, אינם תהליכים המתרחשים מעצמם. קידום מחייב טיפוח מושכל על ידי תיווך מצד המבוגר.
- קיים רצף בין התפתחות האוריינות בגיל הרך לבין הישגי הילדים בבית הספר. לטיפול מוקדם של השפה הדבורה והכתובה חשיבות רבה להתפתחות האוריינות של הילדים, שכן זהו תהליך הדרגתי מצטבר.
- קידום התפתחות האוריינות בקרב ילדים צעירים מחייב טיפוח מאוזן של הרכיבים האלה: מודעות פונולוגית, ידע אותיות, ניצני כתיבה וקריאה, כישורי שיח דבור, אוצר מילים, מודעות מורפולוגית ותחבירית ומוכונות לספר.
- קיים מהלך התפתחותי אופייני לרכישת מיומנויות אלף-ביתיות וידע לשוני, עם זאת, קיימת שונות נורמטיבית ברמה המושגת על ידי ילדים באותו גיל. ההבדלים בין הילדים נובעים מהתנסויות שונות, מכישורי למידה וסגנונות למידה נבדלים, משוני בתחומי העניין ומרקע חברתי-תרבותי שונה.
- הוראה תואמת התפתחות, המכירה במשותף בין הילדים והרגישה להבדלים שביניהם תורמת לקידום השפה הדבורה והכתובה של כל ילד וילדה.
- עידוד לכתיבה בגן, משחקי מילים, אותיות וצלילים, הכרת ספרות ילדים והתנסות באופנויות ובסוגות שיח שונות, מהווים אמצעים מרכזיים לטיפול האוריינות.
- למידה השומרת על "רוח הגן" באמצעות פעילויות חווייתיות, מעוררת סקרנות ומהנה מהווה בסיס לטיפול התשתית האוריינית בגן הילדים.

בחינוך וולדורף אנו מאמינים כי גן הילדים הוא התשתית לקראת רכישת מיומנויות הקריאה והכתובה.

בגן אנו מספקים סביבה המזמנת למידה. אנו מאמינים שיש להכין את הקרקע, באופן האופטימלי ולזרוע את הזרעים שבעתיד - ביה"ס, ינבטו ויהפכו להיות חזקים ופוריים.

הקדשת תשומת לב רבה זו על הכנת הקרקע, מגייסת את אלמנט החקר והסקרנות הטבעיים של הילדים ללמידה.

לדוגמה: בגן, הילדים נחשפים לסימנים הגרפיים של האותיות בזכות הימצאותן בגן אם ברקמה שמות הילדים על תאיהם האישיים, במדבקות שמיות על כוסות השתייה, ברישום על עבודות וצוירים, בכתיבת הודעות וברכות להורים. בפעילויות יזומות כמו פלסטלינה הילדים מפסלים אותיות, כך גם בפעילות של הכנת בצק, הילדים מעצבים מילים ואותיות לפי נושא מונחה. סיטואציות אלה מאפשרות למידה השומרת על רוח הגן, באמצעות פעילות חווייתית מהנה המעוררת סקרנות.

העשרת השפה ואוצר המילים, מקבל דגש רב בגן על ידי שימוש בשפה גבוהה בעת דיבור וסיפור, גם במפגשים וגם בשפת היום יום. אנו משלבים משחקים, שירים ודקלומים בריתמוס חוזר שמאפשר לילדים להטמיע את החריזה, השפה, המשקלים וכולי.

מטרות

מטרת תכנית זו היא קידום האוריינות הלשונית המוקדמת של ילדי הגן, תוך הדגשת הרכיבים אשר סוללים את הדרך לרכישת מיומנויות קריאה וכתביה.

כוונת התוכנית איננה ללמד את ילדי הגן לפענח מילים וטקסטים או לכתוב טקסטים בכתב תקין, שכן הגן אינו המסגרת שבה אמורים הילדים ללמוד לקרוא וכתוב במובן הפורמלי.

בגן אמורים הילדים לפתח אוריינות מוקדמת, הכוללת בעיקר מיומנויות אלף-ביתיות ואת ראשית מיומנויות הכתיבה והקריאה, וכן מגוון כשירויות לשוניות, ומכוונת לספר.

1. מיומנויות אלף-ביתיות וראשית קריאה וכתביה

1.1 הילדים יבינו את העיקרון האלף-ביתי, יהיו רגישים ומודעים לצלילי השפה, ויכירו אותיות בשמן, בצורתן ובצלילים שהן מייצגות

1.2 הילדים ישאפו ללמוד לקרוא ולכתוב, ירצו להתנסות בקריאה ולהתבטא בכתב, יפתחו ניצני כתיבה וקריאה, ויבינו את מטרת השימוש השונות במערכת הכתב

1.3 הילדים יזהו אותיות ויכירו אותן בשמן ובצלילן.

1.4 הילדים יתנסו בכתבת אותות ומילים.

1.5 הילדים יזכרו שירים ודקלומים קצרים מחורזים.

1.6 הילדים יזהו תבניות צליליות חוזרות בסיפורי ילדים.

1.7 הילדים יצרו חריזה.

2. כשירות לשונית

2.1 שפתם של הילדים תתעשר באוצר מילים ותיעשה מורכבת יותר מבחינה מורפולוגית ותחבירית.

2.2 הילדים יהיו בעלי כישורי שיח ברמה תואמת לגיל: יביעו את עצמם בעל פה ויבינו את הנשמע

2.3 הילדים יפתחו את כושר ההבעה וההקשבה שלהם.

2.4 הילדים ישתמשו בשפה ככלי עזר לפתרון בעיות בגן.

2.5 הילדים יפיקו אינטואיטיבית מילים שונות והטיות, המבוססות על שורש משותף.

2.6 הילדים יכירו את מילות התפקוד: מילות יחס, מילות כמות, מילות זמן, מילות ניגוד, מילות הוספה, מילות השוואה ותנאי, וישתמשו בהן.

3. מכוונות לספר

הילדים יכירו ספרות לילדים ואת "לשון הספר", יאהבו להאזין לקריאת ספרים, ישאבו מן הספרים מטען תרבותי וידע עולם, ויתמצאו בספר ובמוסכמות הכתב.

3.1 הילדים יכבדו את הספר הכתוב.

3.2 הילדים יזהו סוגי ספרים על פי כריכתם.

3.3 הילדים יגלו הבנה בעלילה של סיפורים ושירים.

3.4 הילדים ידעו לזהות את מבנה הספר: כריכה, כותרת, טקסט ואיורים.

3.5 הילדים ידעו להחזיק את הספר בכיוון הנכון ולדפדף בכיוון הנכון.

דוגמה להפעלה בגן חובה וולדורף

שם הפעילות	פורים
מושגים עיקריים	מגילה, קלף, מסורת, מנהגים, שקר, אמת, התחפשות, שיר, סיפור, הפכים, חריזה, אוזן המן, ליצן, מסיכה, משלוח מנות, רעשן, תהלוכה, הומור, סעודה, מקורות.
מטרות הפעילות / יעדים בתכנית הליבה	<p>מיומנויות אלף-ביתיות וראשית קריאה וכתובה</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. הילדים יזהו אותיות ויכירו אותן בשמן ובצלילן. 2. הילדים יתנסו בכתיבת אותות ומילים. 3. הילדים יזכרו שירים ודקלומים קצרים מחורזים. 4. הילדים יזהו תבניות צליליות חוזרות בסיפורי ילדים. 5. הילדים יצרו חריזה. <p>כשירות לשונית</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. הילדים יפתחו את כושר ההבעה וההקשבה שלהם. 2. הילדים ישתמשו בשפה ככלי עזר לפתרון בעיות בגן. 3. הילדים יפיקו אינטואיטיבית מילים שונות והטיות, המבוססות על שורש משותף. 4. הילדים יכירו את מילות התפקוד: מילות יחס, מילות כמות, מילות זמן, מילות ניגוד, מילות הוספה, מילות השוואה ותנאי, וישתמשו בהן. <p>מכונות לספר</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. הילדים יכבדו את הספר הכתוב-שימוש במגילה. 2. הילדים יזהו סוגי ספרים על פי כריכתם. 3. הילדים יגלו הבנה בעלילה של סיפורים ושירים. 4. הילדים ידעו לזהות את מבנה הספר: כריכה, כותרת, טקסט ואיורים. 5. הילדים ידעו להחזיק את הספר בכיוון הנכון ולדפדף בכיוון הנכון.

הפעלה בגן	<p>משתה בארמון</p> <p>ביום החג יהיה בגן משתה גדול לקראתו נתכונן. להלן פירוט ההפעלות.</p> <p>הפעלות בנושא מיומנויות אלף-ביתיות וראשית קריאה וכתביה:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ שירי החג: דוגמאות: "יום טוב לנו", שימוש בשיר לדגשים פונטיים (ברעשן נרעיש בקול..) ▪ "חג פורים", שימוש בשיר ללמידת החריזה (רעשנים, שירים וריקודים). ▪ "משחק פורים", שימוש בשיר ללמידת החריזה, והאלמנט הפונולוגי(ציל ציל צליל, מצנפת לי וגדיל). ▪ מגילת אסתר: כל ילד בוחר דמות מהמגילה אותה יצייר, ירשום את שמה בעזרת הגננת, או על ידי העתקתה מהמגילה המקורית. ▪ משלוח המנות: כל ילד יכין ברכת חג שמח. ▪ הזמנה: הילדים בשיתוף פעולה יכינו פלקט גדול ובו ציורים והזמנה ליום המשתה. ▪ משחקים: משחקי חריזה, הפכים, ניגודים, הטיית, שיבושים ועוד, הילדים ישלימו מילים לפי תבנית שהגננת תיתן. <p>הפעלות בנושא כשירות לשונית:</p> <p>שיר הפכים: "אני תמיד נשאר אני / דתיה בן דור דיקלום: הצפרדע / לאה גולדברג</p> <p>"מי ראה איך דודה לאה מתחפשת לצפרדע? ירוקה היא כמו ברוש מכף רגל ועד ראש.</p> <p>הידיים לא ידיים, העיניים - כפתורים. ראש ירוק בלי שערות. בחיי כדאי לראות!</p> <p>איזה גוף! והפרצוף! רק אל תתחפש לזבוב. כי יודעת דודה לאה גם לבלוע כצפרדע."</p>
-----------	---

<p>בדקלום נשתמש לצורך תרגול החריזה, העשרת השפה ואוצר המילים, דימויים, מילות תפקוד, תחביר - סיבה ותוצאה.</p> <p>למידה ושינון בע"פ של הדקלום, דרך תנועות והגייה נכונה.</p> <p>הפעלות בנושא מכוונות לספר:</p> <p>הכנת פינה לכבוד פורים ובה יוצגו לעיון הילדים, ספרים מסוגות שונות של ספרות הקשורים לחג.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ סיפור עממי - מעשה בכובעים. ▪ מקור היסטורי- המגילה תישאר בגן לעיון הילדים. ▪ מעשיות עם - האחים גרים: חמורון, נסיך צפרדע . ▪ ספרות ילדים - דן פגיס / הביצה שהתחפשה <p>הפעילות תיערך בקבוצות קטנות, הגננת תבחר בספר אחד ממבחר ספרים. לדוגמה: "הביצה שהתחפשה". הגננת תציג את הכריכה משני צידיה. הילדים ינסו לנחש על מה הסיפור על פי הציור. הגננת תסייע ותכוון את הילדים. לאחר מכן תציג את כותר הספר ושם המחבר. הגננת תקרא את הסיפור.</p> <p>הילדים יציגו את הסיפור לפי בחירתם, בתאטרון בובות, המחזה ומשחקי תפקידים או כל דבר אחר. וכל זאת כדי לבדוק את יכולת ההבנה וההפנמה של הילדים.</p> <p>הילדים יעלעלו בספר וינסו לזהות מילים שיובילו אותם לשחזור הסיפור.</p>	
<p>הילד צריך להיות מתורגל מספיק בפעילויות המכוונות אותו לעיון בספרים, במיומנות בסיסית של הכרת אותיות וכתיתבן ובכושר לשוני שיאפשר התקדמות במרחב העשייה הלשוני.</p>	<p>דרישות קדם</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ השוואה בין סוגות ספרותיות כמו מגילת אסתר כמקור היסטורי לעומת סיפור. השוואת סגנון הכתיבה - חריזה, סיפור, שפה וכד'. כמו כן עיצוב המגילה לעומת ספר. ▪ המצאת שיר לחג. ▪ הצגה על אחד הסיפורים או סיפור המגילה. 	<p>פעילויות המשך</p>

אשכול מדעים ומתמטיקה

תכניות הליבה במתמטיקה ובמדעים עדיין לא פורסמו.

מבוסס על טיפוח חשיבה חשבנית ועל סדרת מבט לגן המפורסמים באתר האגף לחינוך קדם יסודי

<http://cms.education.gov.il/educationcms/units/preschool/haagaf/math/mada.htm>

רצינאל

עידן המידע מחייב חשיבה מערכתית לפיתוח תהליכי למידה בשילוב טכנולוגיות תוך טיפוח הנטיות והכישורים השונים כבר בגיל הרך.

ילדים צעירים עוסקים באורח מתמיד בחקר סביבתם הפיסית החברתית והלוגית. הם מגלים צורך מתמיד לפתור בעיות, להמציא וליצור, תוך כדי משחק. הם מתייחסים לחומרים ולתהליכים ובאמצעותם רוכשים ידע. הסביבה הפיסית, החברתית והאנושית יש בה כדי לתרום לטיפוח לומד סקרן ונלהב שתחומי המדע והטכנולוגיה הם חלק מהתרבות שהוא מסוגל לרכוש.

נקודת המוצא היא כי טיפוח החשיבה בהקשרים השונים של חיי היום יום של הילד, תעשה תוך התמודדות עם מצבים אמיתיים בהם יש גירוי, קושי, או בעיה באמצעותם יבנה הילד פתרונות בדרכים אלטרנטיביות. הסביבה החינוכית והכלים הטכנולוגיים, מאפשרים רכישת מיומנויות תוך כדי התנסות ולמידה חוויתית ויצירתית, ומאפשרים פיתוח חשיבה עצמאית וטיפוח מיומנויות חקר: התבוננות, שאלת שאלות, אסוף מידע ועיבודו והסקת מסקנות.

בחינוך וולדורף ההתייחסות אל הטבע היא חלק בלתי נפרד וחיוני מהחיים בגן. הילד באופן טבעי חווה וחש את ההשתנות של הטבע ותופעותיו. הילד הרך מונע רבות דרך חושיו וסקרנותו הטבעית. בגן אנו מנתבים תכונה טבעית זו לצורך למידה. בפעילויות המתקיימות בגן קיימת זיקה ישירה לתהליכים מדעיים לדוגמה: התבוננות בתהליך נביטת זרעי החיטה בגינה עד תפיחת הבצק באפיית הלחם.

זריעה

הכנת תבלינים

הפקת צבע מן הטבע

חלק דומיננטי משגרת השבוע הוא יום טיול בטבע. הטיול נעשה תמיד באותו המסלול מה שמאפשר לילדים לחוות ולהתבונן בשינויים החלים בפני השטח כמו: השתנות הצמחייה בעונות השונות ובתוך כך הכרות רחבה מאוד עם צמחים רבים, פרפרים, ציפורים, חרקים וזוחלים.

בגן ממוקמת פינה קבועה המשקפת את התרחשות הטבע שבחוץ. הפינה משתנה במקביל להשתנות של הטבע.

הנחות יסוד בתחום מדע וטכנולוגיה

1. השתלבות היחיד בסביבתו הקיומית מחייבת היכרות עם תופעות טבע, עם עקרונות מדעיים וטכנולוגיים פשוטים ועם אופן התרחשותם בחיי היום-יום.
2. הקניית מושגים ראשוניים בתחומים כמו חומר, בעלי חיים, צמחים, אנרגיה, תקשורת ומכשור מאפשרת תחילתה של התייחסות מושכלת לתהליכים בסביבה ולתופעות טבע.
3. סקרנותו הטבעית של הילד מאפשרת את ראשית התעניינותו בתופעות בטבע לקראת הבנה של תהליכים מדעיים פשוטים, ומקלה על קירובו לטכנולוגיות חדשניות.
4. התרחשויות בלתי מובנות בסביבה, תהייה וחיפוש אחר הסברים מעוררים את הילד לתהליכים של חקר ולמידה.
5. קירוב הילד לנושאים מתחום המדעים והטכנולוגיה בגיל צעיר מהווה יסוד להמשך התעניינותו בנושא ואף להתמחותו בו במועד מאוחר יותר.
6. העיסוק בנושאים מן המדע ומן הטכנולוגיה מעניין וגורם הנאה.
7. הכרה והבנה של תהליכים והתרחשויות בסביבה הפיזית ובטבע מפתחות התייחסות רגשית חיובית אל הסובב ותורמות להפחתה של חרדות.
8. טיפוח יחס חיובי לנוף ולסביבה הפיזית והקניית ערכים של מעורבות ואחריות מפתחים בילד תחושת השתייכות ואהבה לארץ.

מסגרת התכנים שנקבעה לגיל הרך כוללת נושאים מהתחומים הבאים:

- מדעי הטבע - חקלאות, הצומח, בעלי חיים, חומרים
- מדע כדור הארץ והאטמוספירה - פני הנוף, אקלים
- כלים ומכשירים
- האדם ובריאותו עולם מעשה ידי אדם
- תקשורת
- מידע
- איכות הסביבה

תכנית הלימודים מושתתת על פיתוח מיומנויות חשיבה: הבנה אינטואיטיבית של מושגים, קישור סיבה לתוצאה, הכללה ופירוק, הסקת מסקנות וחשיבה ביקורתית ורפלקטיבית. התכנית מציעה טיפוח התנסות מדעית על דרך החקר והגילוי. מושם דגש על עידוד המללה תוך כדי ההתנסות ואחריה.

מטרות

1. להרחיב את הדעת בתחומי המדע השונים
2. לטפח לומד בעל יכולת התמודדות בסביבה עתירת מידע תוך טיפוח היכולת והרצון להשתמש במקורות מידע שונים: מבוגר, מומחה, ניסוי, ספר.
3. שימוש בכלים, מכשירים וחומרים.
4. יצירת למידה בצוות: יכולת לתכנן משימה וליישמה.
5. הילד ירגיש שייך לסביבה ויזדהה עם טבע הארץ.

6. הילד יפתח חשיבה ביקורתית, אוריינות חברתית ותרבותית
7. הילד ילמד מיומנויות חקר, מיומנויות חשיבה בסיסיות וגבוהות, יכיר תופעות טבע ועקרונות מדעיים וטכנולוגיים פשוטים ואופן התרחשותם בחיי היום יום.

דוגמה להפעלה בגן חובה וולדורף

שם הפעילות	הפקת שמן זית
מושגים עיקריים	מסיק, מיון, אבני ריחיים, ים, ממל, שמן, מכבש, לחץ, סינון, גפת, חומר בעירה, ציפה, "עקאל", קיבול.
מטרות הפעילות / יעדים בתכנית הליבה	<ol style="list-style-type: none"> 1. להרחיב את הדעת בתחומי המדע השונים 2. לטפח לומד בעל יכולת התמודדות בסביבה עתירת מידע תוך טיפוח היכולת והרצון להשתמש במקורות מידע שונים: מבוגר, מומחה, ניסוי, ספר. 3. שימוש בכלים, מכשירים וחומרים. 4. יצירת למידה בצוות: יכולת לתכנן משימה וליישמה. 5. הילד ירגיש שייך לסביבה ויזדהה עם טבע הארץ. 6. הילד יפתח חשיבה ביקורתית, אוריינות חברתית ותרבותית 7. הילד ילמד מיומנויות חקר, מיומנויות חשיבה בסיסיות וגבוהות, יכיר תופעות טבע ועקרונות מדעיים וטכנולוגיים פשוטים ואופן התרחשותם בחיי היום יום.
הפעלה בגן	<p>יצאה למסיק זיתים</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ פרישת בדים מתחת לעצים, קטיפ ע"י ניגור הענפים. איסוף הזיתים לדליים. מיון והפרדת הזיתים מעלים. ▪ בבית בד, מפזרים את הזיתים בין האבנים, הילדים דוחפים מוט כבד שמחובר לאבן העליונה, בעזרתו מסובבים ומרסקים את הזיתים. ▪ הילדים מעבירים את החומר המרוסק למכבש, ממלאים את ה"עאקלים" ומעמידים אותם זה מעל זה. בעזרת מבוגר מפעילים את המכבש עד שניגר שמן. השמן מצטבר ודרך התעלה ממלא את כלי הקיבול. הילדים מסננים את הנזל מהפסולת ומהגפת הנותרים ומעבירים לבקבוקים. ▪ הילדים יכינו תוויות לבקבוקים.
	
דרישות קדם	הילד צריך להכיר את עץ הזית. עליו לדעת מושגים בסיסיים כמו: אבן ריחיים, גפת, סינון.

פעילויות המשך	<ul style="list-style-type: none"> ▪ בחג החנוכה נשתמש בשמן להדלקת חנוכייה עם שמן. יילמד עיקרון הציפה והבעירה. ▪ הכנת מנורות שמן קטנות דרכן יכירו הילדים את החומרים כמו: בוצ, קש, חרסית, פתיל. ▪ כבישת זיתים, תהליך החמצת זיתים כולל החלפת מים, המלחה, עשבי תיבול.
----------------------	--

טיפוח חשיבה חשבונית בגיל הרך (3 עד 6)

בגני וולדורף אנו מנצלים את הסיטואציות היום יומיות בגן גם לטיפוח ופיתוח החשיבה החשבונית. במהלך היום הילדים הם חלק בלתי נפרד מההתרחשות בגן. למשל הילדים מסייעים בהכנת ארוחת הבוקר. בפעילות זו הילדים עורכים את השולחן, עליהם למנות את הצלחות והסכו"ם לפי מספר הילדים. עליהם להחסיר מהכלים במידה ויש ילדים חסרים. את הלחמניות הם מסדרים בשלוש קבוצות לפי מספר השולחנות, כנ"ל יתר מרכיבי הארוחה. במסגרת השתתפותם הפעילה לומדים מתאפשרת לילדים סביבת למידה החושפת אותם למושגים בחשבון כמו: מספרים, רצף מספרי, מדידה והשוואה, יחסי גודל, כמות ופתרון של בעיות חשבונית פשוטות כמו חיבור וחיבור.

מטרות

1. טיפוח עמדה חיובית כלפי המתמטיקה
2. פיתוח הסקרנות והרצון לחקור ולהתנסות במתמטיקה והקניית ביטחון והנאה מן העיסוק בנושא. פיתוח כשרים של התבוננות, חקירה והסקה.
3. טיפוח כשרים המאפשרים מנייה, מדידה והשוואה.
4. הכרת הרצף המספרי.
5. זיהוי הסימנים הגרפיים של המספרים וכתביבתם.
6. טיפוח תפיסת המושגים ויחסם של כמות וגודל בתוך סביבתו הטבעית של הילד.
7. פיתוח יכולתו של הילד לתאר במילים יחסי כמות וגודל (כמו גדול מ... שווה ל...).
8. קידום המעבר של הילד ממושגים אינטואיטיביים (תפיסתיים) למושגים אופרציונליים, שבהם המספרים הופכים לאובייקטים שניתן לפעול עליהם.
9. פיתוח יכולתו של הילד להחיל את הידע שרכש בחיי יום-יום.

דוגמה להפעלה בגן חובה וולדורף

שם הפעילות	בית קפה
מושגים עיקריים	כמות וגודל, עודף-שאריט, ספירה כמותית, מחיר, הזמנה, תפריט, תור, לקוחות, חישוב.
מטרות הפעילות / יעדים בתכנית הליבה	<ol style="list-style-type: none"> 1. טיפוח עמדה חיובית כלפי המתמטיקה 2. פיתוח הסקרנות והרצון לחקור ולהתנסות במתמטיקה והקניית ביטחון והנאה מן העיסוק בנושא. פיתוח כשרים של התבוננות, חקירה והסקה. 3. טיפוח כשרים המאפשרים מנייה, מדידה והשוואה. 4. טיפוח תפיסת המושגים ויחסם של כמות וגודל בתוך סביבתו הטבעית של הילד. 5. פיתוח יכולתו של הילד לתאר במילים יחסי כמות וגודל (כמו גדול מ... שווה ל...). 6. קידום המעבר של הילד ממושגים אינטואיטיביים (תפיסתיים) למושגים אופרציונליים, שבהם המספרים הופכים לאובייקטים שניתן לפעול עליהם. 7. פיתוח יכולתו של הילד להחיל את הידע שרכש בחיי יום-יום

<p>סידור הגן כבית קפה: הכנת שלט עם שעות הפתיחה של המקום. פיזור שולחנות בגדלים שונים בחלל, נתינת וכתובת מספר לכל שולחן סידור כיסאות לפי גודל השולחנות. הכנת תפריטים וכתובת המחירים. עריכת השולחנות לפי מספר האורחים וההזמנות הידועות מראש. הילדים בוחרים תפקיד למשל: טבחים, מלצרים, אורחים וכדומה.</p> <p>בשעה 08:00 מגיעים לבית הקפה שלושה חברים. המלצר עורך את השולחן. ילד מוציא מהמטבח בעזרת הטבח 3 צלחות. ילד אחר מונה את הסכום, אחר מפיות. המלצר רושם את ההזמנה. 2 סלטים, 1 מרק, סלסלת לחם, 3 עוגות.</p> <p>חבר אחד נאלץ לעזוב את בית הקפה. צריך לבטל מנת סלט ומנת עוגה. הילדים צריכים להודיע למטבח כמה מנות להכין כעת.</p> <p>האורחים מבקשים לדעת כמה עליהם לשלם. הילדים מחשבים ומנסים לרשום, מגישים את החשבון, גובים את הכסף ובמידת הצורך מחשבים את העודף.</p>	<p>הפעלה בגן</p>
<p>הילד צריך לזהות מספרים, לדעת לספור, לחבר. לנתח סיטואציה ולתרגמה למספרים.</p>	<p>דרישות קדם</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ פעילות המשך שעוסקת בקניית המוצרים לבית הקפה-קניות בשוק. ▪ להפוך את הגן לבית קפה באחד מימי השישי, להזמין את ההורים, והילדים יפעילו את בית הקפה. ▪ ללכת עם הילדים לחנות ולקנות לפי רשימה מוקדמת וספירה של כסף וכד'. 	<p>פעילויות המשך</p>

אשכול כישורי חיים

תכנית הליבה בכישורי חיים עדיין לא פורסמה.

מבוסס על הפרקים הרלבנטיים המפורסמים באתר האגף לחינוך קדם יסודי

<http://cms.education.gov.il/educationcms/units/preschool/haagaf/kishureyheim>

חינוך לבריאות

תכנית מסגרת לגן הילדים גילאי 3-6 הממלכתית והממלכתית דתי, הערבי והדרוזי / האגף לתכניות לימודים והאגף לחינוך קדם יסודי, משרד החינוך התרבות והספורט. ירושלים התשנ"ה

כללי

שמירת הבריאות והקפדה על הבטיחות הן תנאים קיומיים הכרחיים לקידום התפתחותו של הילד, לשיפור איכות חייו, לשמירה על רווחתו, לצמצום תחלואה ולמניעתה.

החינוך לבריאות ולבטיחות הוא מאבני היסוד של תכנית הלימודים בגן והוא בחזקת גירסא דינקותא, שמתקיימת באדם בכל שנות חייו.

שילוב תכנים מן הנושא בפעילויות השוטפות היומיומיות בגן והקניית הרגלים מתאימים לשמירה על הבריאות והבטיחות נעשים תוך הדגשת הגישה המונעת.

בחינוך וולדורף ישנה משמעות רבה להקניית הרגלי חיים. חלק בלתי נפרד מכך הוא החינוך לבריאות הכולל בתוכו היגיינה, תזונה, ניקיון, אמצעי בטיחות ושמירה על איכות הסביבה. באמצעות הסביבה הקרובה וגופו של הילד שהם המקום שבו הוא מרגיש בטוח, אנו מעבירים את התכנים. אנו מאמינים כי הילד בשנים הראשונות לחייו בונה את גופו נפשית ופיזית. אנו מהפן הפיזי מרכיבים תוכנית שתתמוך את התפתחותו הבריאה. בדגשים שונים לדוגמה: ניקיון הגוף והסביבה, תזונה בריאה.

הנחות יסוד

1. התפתחות נאותה בתחומים השונים מחייבת דאגה לבריאותו הפיסית של הילד, לבריאותו הנפשית והחברתית ולביטחונו.
2. הקפדה על כללים של שמירה על הבריאות והבטיחות מבטיחה את הקיום של הילד, את תפקודו התקין ואת התפתחותו הנאותה.
3. חינוך מתאים בנושאי הבריאות והבטיחות מתמקד בהדגשת הגישה המונעת.
4. פיתוח המודעות של הילד לגורמים סביבתיים וחברתיים מזיקים מקלה עליו את ההישמרות מפניהם.
5. שמירה על כללי בטיחות ועל כללי זהירות היא חלק בלתי נפרד מאורחות החיים בגן ובחצר.
6. הקניה של הרגלי תזונה נכונים בגיל הגן משמשת יסוד לשמירה על הרגלים נכונים בעתיד.
7. שמירה על איכות הסביבה והקפדה על כללי ניקיון והיגיינה משפרות את איכות החיים.
8. קירובו של הילד לשירותי הבריאות מפחית את החרדות של הילד ומקל עליו לקבל את הטיפול המתאים בעת הצורך.

מטרות

1. הקניית מידע על הגוף ותפקודו.
2. טיפוח הרגלים של שמירת בריאות והיגיינה.
3. הקניה של מידע על מחלות ופגיעות ועל דרכים להימנעות מהן.
4. הקניית מידע על אמצעי זהירות ובטיחות ועל הדרכים ליישומם.
5. טיפוח הרגלי תזונה נכונים תוך התייחסות לקשר שבין תזונה נכונה ובריאות.
6. פיתוח המודעות לסכנה שבאכילת מזונות בלתי מוכרים, בנטילת תרופות בלא השגחת מבוגר ובהכנסת גופים זרים לפה.
7. פיתוח היכולת להתמודד עם מגבלות ועם מצבי מחלה.
8. פיתוח מודעות לגורמים סביבתיים וחברתיים המשפיעים על הבריאות.
9. פיתוח מודעות למצבי סכנה והקניה של דפוסי התנהגות הולמים.
10. פיתוח המודעות, הרגישות והנכונות לשמירה על איכות הסביבה.
11. הקניית מידע על שירותי הבריאות בקהילה ופיתוח עמדה חיובית כלפיהם.
12. הילד יפתח אחריות ושייכות לסביבה הקרובה לו.
13. הילדים יהיו וירגישו חלק מהתחזוקה השוטפת של הגן.
14. הילדים ילמדו תהליכי נקיון שונים.

דוגמה להפעלה בגן חובה וולדורף

שם הפעילות	ניקיון
מושגים עיקריים	כלי עבודה: מטאטא, מגב, סחבה, מטלית, כיור סבון, נוזל לשטיפה, אשפה, כף אשפה, פסולת, נקי מלוכלך, אבק
מטרות הפעילות / יעדים בתכנית הליבה	<ol style="list-style-type: none"> 1. הילד יפתח אחריות ושייכות לסביבה הקרובה לו. 2. הילד יהיה וירגיש חלק מהתחזוקה השוטפת של הגן. 3. הילד ילמד תהליכי נקיון שונים. 4. טיפוח הרגלים של שמירת בריאות והיגיינה. 5. הקניית מידע על אמצעי זהירות ובטיחות ועל הדרכים ליישומם. 6. פיתוח מודעות לגורמים סביבתיים וחברתיים המשפיעים על הבריאות. 7. פיתוח מודעות למצבי סכנה והקניה של דפוסי התנהגות הולמים. 8. פיתוח המודעות, הרגישות והנכונות לשמירה על איכות הסביבה.

<p>ההפעלה בגן נחלקת לשני ריתמוסים קבועים. אחת ליום ממונים תורנים הקבועים לאותו היום ותפקידם לפנות את השולחנות לאחר ארוחת הבוקר, לנגב את השולחן, לעזור בשטיפת הכלים, לטאטא את הריצפה, להחזיר את הכלים למקום, לסדר את המבואה, לשטוף את הפירות לקראת הארוחה ולסדר את הגן לקראת הפעילות הבאה. בכל יום מתחלפים התורנים לפי סבב קבוע. אחת לשבוע נערך ניקיון יסודי בגן בו הילדים שותפים מלאים לכל העבודות. אחת לתקופה הניקיון כולל סידור של המקרר, קיפול המפות בארון, כביסה של בדים ומגבות, בגדי החלפה, ניעור שטיחים, ניגוב אבק וכל פעילות המזכירה את עבודות הבית.</p>	<p>הפעלה בגן</p>
<p>הילד חייב להכיר את כללי הבטיחות בגן. הילד צריך להכיר את המשימות הנדרשות. הילד צריך לדעת לקבל סמכות.</p>	<p>דרישות קדם</p>
<p>במהלך השנה נשזור סיפורים ושירים הקשורים בנקיון, בכל פעם נחשוף תחום אחר. לדוגמה: הסבון בכה מאוד / מרים ילן שטקליס, הכינה נחמה / מאיר שלו.</p>	<p>פעילויות המשך</p>

חינוך גופני

מבוסס על **תכנית לימודים בחינוך גופני לגיל הרך** המפורסמת באתר האגף לתכנון ולפיתוח תכניות לימודים

http://cms.education.gov.il/educationcms/units/tochniyot_limudim/portal/tochniyotlimudim/kdamesodi/chinuchgufani1-2.htm

כללי

בשנותיו הראשונות של הילד הוא מתוודע ולומד את גופו הפיזי. בגן אנו תומכים זאת בעיקר על ידי פעילות גופנית המפעילה את איברי הגוף ומביאה את הילד לתחושה של ביטחון ונוחות בגופו. בנוסף ילמד הילד מהם גבולות התנועה שלו. בגן אנו נעזרים באלמנט החיקוי החזק אצל הילד, ובמשחק בעזרתם אנו משכללים את התנועה ואת הקשר החזק שבין ההבנה השכלית וישומה התנועתי. החושים בהם משתמש הילד משמשים ככלי נוסף ללמידה. דרך החושים אנו ממחישים מצבים, ולומדים איך להתמודד באמצעות שמיעה, ראייה ומישוש. כלי עזר נוסף המשמש אותנו הוא פעילות הבוקר בו הילדים פעילים במעגל התנועה, דרכו ניתן לשכלל את ההתמצאות במרחב ושטף התנועה. בחצר דרך משחק ומסלולים אנו משכללים את המוטוריקה הגסה ולומדים על יציבות וויסות הכוח. בטיול הנערך אחת לשבוע משפרים את הכושר הגופני, עוברים מכשולים, מטפסים על עצים ומתמודדים דרך מה שמזמן הטבע עם אתגרים חדשים לגוף. הילדים לומדים לזהות את ההבדל בין חצר גן מובנית ומוגנת לבין הטבע הפתוח. בחוג האוריתמיה מתרגלים הילדים את יכולת החיבור של התנועה להמללה. ואת יכולת התנועה כריקוד מובנה.

מטרות

1. בנושא **שילוב תנועה בסביבה הפיסית חברתית**,
  - 1.1 ישכללו את התנועות הבסיסיות מעגל
  - 1.2 יבססו את ההערכה העצמית ליכולת התנועה שלהם
  - 1.3 יגלו אחריות לבטיחותם ולבטיחות האחרים המתנועעים באותו מרחב מעגל - מקומות קבועים. טיול-זוגות או טור, לא עוקפים
  - 1.4 ישפרו את יכולתם לחבר בין תנועה והמללה חיקוי, מעגל סיפור
  - 1.5 ישתלבו במשחק התנועתי-קבוצתי וישמרו על חוקי
  - 1.6 ישכללו את יכולתם לרקוד ריקודים מובני
2. בנושא **חינוך לתנועה**, הילדים יבססו את הידע והמודעות לגופם ולתנועתם תחילה מתוך חיקוי
  - 2.1 ישכללו את התמצאותם במרחב טיול וחצר-מוגנת-מובנית-מסודרת קבוע. גן מסודר קבוע והשתתפות בסידור הגן
  - 2.2 ישכללו את ויסות הכוח קוביות, גזעי עץ. סידור הגן-מטלות כמו: בד על הראש, על הגב. היעזרות בעגלה
  - 2.3 ישכללו את התייחסותם לזמן מדידת זמנים לסידור לפי הצורך: קיפול בדים... חצר. תזמון טיול וזמן הגעה, שעת האוכל- עוד כמה זמן באים לאסוף.שיתוף בתכנון לא נכון של זמן שבגללו לא היה סיפור..
3. בנושא **חינוך לשלמות**, הילדים
  - 3.1 יכירו מושגים ועקרונות של תנועה משחקים-ג'ונגל, קופים
  - 3.2 יתנסו בהרגלי יציבה מאוזנים - קורה, הליכה על חבל

3.3 יתנסו בפעילות גופנית המעמיסה את משקל הגוף על העצמות קפיצה בדלגית, חבל, הליכת מריצה,

צמיגים

דוגמה להפעלה בגן חובה וולדורף

שם הפעילות	משחקי תנועה
מושגים עיקריים	ספורט, משחק, הישג, זמן, תחנות, משימות, כדור, משיכה, שיווי משקל, ריצה, כללי משחק, לאט, מהר, הוראות, קפיצה, דילוג, קפיצת צפרדע, כיוונים, הליכת מריצה, טור, שורה, מעגל, סימן מוסכם, משרוקית, זמן, שעון עצר.
מטרות הפעילות / יעדים בתכנית הליבה	1. הילדים יבססו את הידע והמודעות לגופם ולתנועתם 2. ישכללו את התמצאותם במרחב 3. ישכללו את ויסות הכוח 4. ישכללו את התייחסותם לזמן
הפעלה בגן	משחק לפי כללים ברורים. הילדים מבצעים משימות תנועתיות על פי הוראות המשתנות לפי סוג המשימה. לדוגמה: הילדים עומדים בשורה, לקול שריקה עליהם להסתדר בטור. בתוך כך הם מתרגלים התמצאות במרחב, ושמירה על סדר והתחשבות באחר. לאחר מכן ישמעו שתי שריקות ואז הילדים יצטרכו לקפוץ על רגל ימין לכיוון החלון. לקול מחיאת כף כל ילד מרים ביד אחת קוביית עץ וביד השנייה צדף. ומניח אותם במקום מסומן. משימות תלויות זמן, הילדים יקבלו משימה ויצטרכו לעמוד בזמן: לאט, מהר. קליעה לכלים במרחקים שונים: קרוב, בינוני ורחוק. משחקים המפעילים את הגוף בעבודת צוות: הליכת מריצה.
דרישות קדם	כללים הקשורים בכל הפעלה. קבלה ומילוי אחר הוראות, ניסיון בעבודה משותפת, מושגים בסיסיים כמו: כיוונים, מהירות, זמן.
פעילויות המשך	יום ספורט של הגן ולאחר מכן בשיתוף גנים נוספים.

בטיחות בדרכים

מבוסס על תכנית מסגרת לגן הילדים גילאי 3-6 הממלכתית והממלכתית דתי, הערבי והדרוזי / הוצאת האגף לתכניות לימודים והאגף לחינוך קדם יסודי, משרד החינוך התרבות והספורט. ירושלים התשנ"ה

הבטיחות בדרכים היא עניין משמעותי ליחיד ולחברה כולה. ריבוי תאונות הדרכים וחומרתן מחייבים היערכות חינוכית ומעשית לאימוץ עמדות רצויות כלפי היבטים שונים של הנושא ולשינוי הרגלי התנהגות בדרכים. תרומת מערכת החינוך היא בגיבוש תפיסה חינוכית, המלמדת התנהגות יעילה ובטוחה בדרכים ובפיתוח תכנית לימודים מקיפה בנושא. הפעילות בגן תעורר את מודעות הילד הולך הרגל או הנוסע ברכב למתרחש בדרך ולהתנהגויות המתאימות בעת השימוש בדרך. בגן אנו מקנים את נושא הבטיחות בדרכים בעיקר בדרך של סימולציות במשחק החופשי. אחת לשבוע אנו יוצאים לטיול רגלי עם הילדים ובאמצעותו אנו מתרגלים את כללי הזהירות והבטיחות.

הנחות יסוד

1. החינוך לבטיחות בדרכים מקיף הקניית ידע וערכים, טיפוח הרגלים וגיבוש עמדות.
2. החינוך לבטיחות בדרכים הוא חלק מתהליך החיברות (סוציאליזציה), המתחיל בגיל הרך ונמשך עד בגרות.
3. תכנית הלימודים בנושא בטיחות בדרכים היא בין-תחומית (כוללת נושאים מתחומי ידע שונים).
4. הטיפול הדידקטי בנושאים התוכניים הוא מודולרי וספירלי ומחייב הקפדה. הוא מאפשר התאמת החומר לרמת הילדים, לתנאי הסביבה, להדגשים של המסגרת החינוכית ולצורכי הקהילה.
5. גיוון בדרכי ההוראה - באופני הצגת החומר ובהדגשת ההתנסות המבוקרת - מסייע בהטמעת הנושאים ובגיבושם להרגלים, לעמדות ולערכים.
6. קישור הנלמד בנושא הבטיחות בדרכים עם הנלמד בתחומי ידע אחרים ועם אירועים אקטואליים מדגיש את אחידותו של המסר החינוכי חברתי ואת משמעותו הערכית של הנושא.
7. שיתוף ההורים בתכנון ובביצוע מרכיבי הלימודים בנושא בטיחות בדרכים ותיאום עם הגופים בקהילה העוסקים בנושא מעשיר את התכנית ומעמיק את השפעתה.

מטרות

1. טיפוח ערנות לבטיחות בדרכים.
2. טיפוח יחס של כבוד לחיי אדם ושאיפה למנוע תאונות דרכים ופגיעה ברכוש ובנפש.
3. הקניית ידע על תפקוד האדם במערכת התחבורה.
4. פיתוח מודעות ליכולתו של הילד ולמגבלותיו בהשתלבות במערכת התחבורה.
5. הקניית ידע בדבר חוקי תעבורה ובטיחות בדרכים והקניית הרגלים לשמירתם.
6. טיפוח אחריות אישית להתנהגות המשתמש בדרכים.
7. עידוד מעורבות לגבי התנהגותם של המשתמשים האחרים בדרך.
8. טיפוח מיומנויות שיבטיחו את בטיחותו של הילד בדרכים ויהיו לו לעניין של קבע.
9. טיפוח אסטרטגיות חשיבה ותהליכי קבלת החלטות במצבים שונים בעת השימוש בדרכים.

דוגמה להפעלה בגן חובה וולדורף

שם הפעילות	טיול
מושגים עיקריים	חציית כביש, מעבר חצייה, ימין ושמאל, כביש פנוי, כביש סואן, הולכי רגל, מדרכה, זכות קדימה, זהירות, רמזור, זוגות, הליכה במבנה, טור, עירנות, צופר, עצירה, התקדמות, חוקי תנועה, מוביל מאסף.
מטרות הפעילות / יעדים בתכנית הליבה	<ol style="list-style-type: none"> 1. טיפוח ערנות לבטיחות בדרכים. 2. טיפוח יחס של כבוד לחיי אדם ושאיפה למנוע תאונות דרכים ופגיעה ברכוש ובנפש. 3. הקניית ידע על תפקוד האדם במערכת התחבורה. 4. פיתוח מודעות ליכולתו של הילד ולמגבלותיו בהשתלבות במערכת התחבורה. 5. הקניית ידע בדבר חוקי תעבורה ובטיחות בדרכים והקניית הרגלים לשמירתם. 6. טיפוח אחריות אישית להתנהגות המשתמש בדרכים. 7. עידוד מעורבות לגבי התנהגותם של המשתמשים האחרים בדרך. 8. טיפוח מיומנויות שיבטיחו את בטיחותו של הילד בדרכים והיו לו לעניין של קבע. 9. טיפוח אסטרטגיות חשיבה ותהליכי קבלת החלטות במצבים שונים בעת השימוש בדרכים
הפעלה בגן	<p>בבוקר הילדים שותפים מלאים לקראת היציאה לטיול, מילוי בקבוקים במים, הכנת תיק עזרה ראשונה, אריזת האוכל לארוחה. כל ילד אחראי על תיק. היציאה לטיול מתבצעת בסדר מופתי, הילדים צועדים במבנה של "רכבת" זה אחר זה כשהם אוחזים בחבל.</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> </div> <p>הגנת מובילה, הילדים לא עוקפים אותה וכמו כן לא נשארים מאחורי הסייעת או המלווה שהיא המאספת. בזמן חציית כביש הרכבת עוצרת ובעזרת הנחויות של הגנת בודקים האם הכביש פנוי ורק אז חוצים, אם יש רמזור או תמרור פועלים לפי הכללים המקובלים. בטיול עצמו מקפידים על גבולות בינהם מותר לשהות.</p>
דרישות קדם	הכרות עם כל המושגים שהוזכרו קודם.
פעילויות המשך	<ul style="list-style-type: none"> ▪ בניית מערכת כבישים בתוך הגן או בחצר. תוך תרגול חציית מעברי חצייה, משחקי תפקידים בשילוב שיטור, רמזורים. ▪ ציור, פלסטלינה.

מניעת אלימות

באתר **האגף לחינוך יסודי** מפורסמות הנחיות כלליות וחוזר מנכ"ל בלבד

כללי

בחינוך וולדורף ניתן דגש רב על כבוד לזולת ונועם הליכות כחלק מהתפתחות הילד בתוך הקבוצה, מה שמהווה בסיס להתנהגותו כבוגר. חלק בלתי נפרד וטבעי מחיי היום יום בגן עוסק בהקניית דרכי תקשורת נעימות, נימוסים, סבלנות וסובלנות. הצוות משמש לילד כמודל לחיקוי, באופן התייחסותו אליו ואל עמיתיו לעבודה, באופן המכבד זה את זה, בשיחה נעימה, בהקשבה, עידוד ותמיכה. כמו כן אנו דואגים לסביבה אסתטית בגן המקרינה נועם ושקט ומהווה השפעה חיובית המזמנת רוגע. חלק בלתי נפרד מההתנהלות בגן היא הסיוע בפיתרון בעיות, הגננת מגשרת בין הילדים ומסייעת בתיווך למציאת פתרונות עד להמשך משחק נעים. הילדים מפנימים את דרכי ההתנהגות של הגננת ובהדרגה מיישמים אותם לבד. לומדים להתפשר ולדחות סיפוקים.

מטרות

1. הילד ילמד לפתור בעיות
2. הילד יימנע מאלימות
3. הילד ילמד לדחות סיפוקים
4. הילד ילמד לכבד את הזולת, להתפשר, להיות סבלני וסובלני
5. הילד ילמד לסלוח
6. הילד יבין את הסיטואציה
7. הילד ילמד לפנות לעזרת מבוגר

דוגמה להפעלה בגן חובה וולדורף

שם הפעילות	שיר: רוגז / מרים ילן שטקליס
מושגים עיקריים	רוגז, ברוגז, שולם, כעס, התפייסות, בירור, שיחה, דרכי נועם, פשרה, סליחה.
מטרות הפעילות / יעדים בתכנית הליבה	<ol style="list-style-type: none"> 1. הילד ילמד לפתור בעיות 2. הילד יימנע מאלימות 3. הילד ילמד לדחות סיפוקים 4. הילד ילמד לכבד את הזולת, להתפשר, להיות סבלני וסובלני 5. הילד ילמד לסלוח 6. הילד יבין את הסיטואציה 7. הילד ילמד לפנות לעזרת מבוגר

<p>רוגז / מרים ילן שטקליס רוגז, רוגז, רוגז, שרוי חתול ברוגז, ברו-רו-רוגז על חבר, על חתלתול אפור אחר. על ביים, על במ, על ביים בולם, ברו-רו-רוגז על כולם.</p> <p>והוא רוגז והוא כועס ולא ירצה להתפייס ולא אכל ולא שתה ולא טטי ולא טטה... ורק שרוי ברוגז, רוגז, רוגז, רוגז.</p> <p>הגננת מקריאה את השיר ומשוחחת עם הילדים. במהלך השיחה יוזמנו הילדים לחשוב על מה הכעס בשיר. לכל ילד תהיה הזדמנות להעלות כעסים משלו. עם הילדים מוגדרת הבעיה. הילדים מעלים פתרונות ומונחים על ידי הגננת בכיוון של פתרון הבעיה בדרך של התפשרות, סליחה, קבלת האחר וכולי.</p>	<p>הפעלה בגן</p>
<p>הילד צריך לדעת שיש כללי התנהגות ועליו לציית להם. עליו להכיר את הכללים.</p>	<p>דרישות קדם</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ נלמד לשיר את מנגינת השיר, נמחז את השיר. ▪ נספר סיפורים המזמנים למידה. ▪ הקדשת זמן קבוע להעלאת בעיות ופתרון בגן או מחוצה לו. 	<p>פעילויות המשך</p>

אשכול יהדות מסורת ומורשת

מתוך **תכנית מסגרת** לגן הילדים גילאי 3-6 הממלכתי והממלכתי דתי, הערבי והדרוזי.
האגף לתכניות לימודים והאגף לחינוך קדם יסודי, משרד החינוך התרבות והספורט. ירושלים התשנ"ה
מסורת כוללת ערכים לאומיים, מנהגים והתנהגויות, המקובלים בחברה והעוברים מדור לדור.
החגים הם מועדים מיוחדים, המובדלים מרצף הזמן הרגיל. בימים אלו מפסיקים את הפעילות השגרתית ועורכים טקסים ופעולות סמליות על מנת לציין מאורעות, שמקורם בהיסטוריה, בדת או בטבע. החגים מחזקים את האחדות הרגשית והחברתית של העם.
התייחסות לחגים החל מן הגיל הרך מאפשרת המשך קיומם של ערכי העם.
לגן הילדים, כמנחיל ערכים חברתיים, מוסריים ולאומיים, תפקיד חשוב בחשיפת הילד למכלול מנהגי החגים והמועדים ולרציונל שלהם.
המסורת בגן וולדורף היא חלק בלתי נפרד מקיומו. החגים נחגגים בכבוד רב. לכל חג יש את ההתרחשות המיוחדת שלו, כאשר החגיגה היא השיא. כל שנה הילד לומד נדבך נוסף על מנהגי החג וההכנות לקראתו הופכות מורכבות יותר.

ט"ו בשבט

חנוכה – הכנת נרות שמן

סוכות בגן

בגן נעשה שילוב בין האלמנט האישי והאלמנט הלאומי הקשורים לחג לדוגמה: בחג החנוכה האלמנט האישי הוא האור האחד, הקטן של כל ילד, והאלמנט הלאומי הוא סיפור המכבים והרומאים שם בא לידי ביטוי האור הלאומי. הילד חווה את החג דרך כל חושיו, בעשייה ויצירה, הכנת מאכלי החג, בשירים וסיפורים, ובקישוט הגן.
לקראת החג יש תכונה מלאה שהילד שותף מלא בה. ההתרגשות לקראת החגיגה גדולה. כאשר הילד גדל הוא מצפה לחג ולהתרחשות סביבו. החזרתיות שתבוא שנה אחר שנה תיתן לילד תחושה של מחזוריות, קבועה ומוכרת המקנה לו סדר וביטחון בעולמו.

שבועות - קציר

שבועות – הכנת גבינה

פורים – הגן מחופש ליער

הנחות יסוד

1. החגים, כתחנות במעגל החיים, מאפשרים אתנחתא; הם סמנים של סיום תקופה ותחילת תקופה חדשה, והם נותנים משמעות לקיום ולהתחדשות.
2. הפעילות הטקסית של החג הכרוכה בסמליות דתית היא מקור לתחושת שיתוף ושייכות לכלל, העוסק כולו באותן התנהגויות.
3. באמצעות הכרת החגים והיסוד הדתי-חברתי-לאומי שלהם מתוודע הילד לערכים של החברה.
4. המועדים נותנים לחיי היחיד קצב, צבע וצליל וחושפים אותו לסמלים המתייחסים לעונות השנה ולטבע המשתנה והמתחדש.
5. החגיגות והשמחה הן חלק בלתי נפרד מן החג; הן מאפשרות שחרור ומקלות את המעמסה הרגשית הנובעת מחיי השגרה.
6. הילד בגיל הרך קולט באופן חושי את מנהגי החג ואת כללי המסורת.
7. החלוקה של הזמן המתמשך והרציף על ידי השבת והמועדים מטביעה בילד את תפיסת המחזוריות בטבע ובחיי אדם.
8. המסורת ולוח המועדים הם השתקפות של קורות העם למן ההיווצרות דרך החוויות של הגלות ועד לשיבתו לארצו ולחיים עצמאיים.
9. החגים וסיפורם נגזרים מסיפורי המקרא ומן ההיסטוריה הלאומית והם מצויים בזיכרון הקולקטיבי של העם.
10. התפתחות העם בארצו והתגבשות של מסורת לאומית גורמות לשינוי בתפיסות ובמנהגים של חגי הטבע והעבודה הקדומים, והטקסים ומנהגי החג הקדומים מקבלים משמעות חדשה.

מטרות

1. טיפוח ההתייחסות לסמלי החגים ולמשמעויותיהם והבנתם.
2. הקנייה של ערכים חברתיים כמו חירות, טוהר מידות, יחסים בין אדם לחברו, עזרה הדדית, מנוחה לכול.
3. טיפוח היכולת לשמוח ביום טוב.
4. טיפוח ההכרה של מנהגי עדות שונות ודתות שונות וטיפוח הסובלנות כלפיהם.
5. טיפוח של הזהות ושל תחושת השייכות החברתית-לאומית והמסורתית של הילד.
6. הקנייה של הסיפורים ההיסטוריים שביסודם של חגי ישראל והבהרת ההקשרים שלהם לטבע ולאקלים.
7. הכרת החשיבות של המסורת ושל החגים בשימור אחדות העם וקיומו במשך אלפי שנות גלות.

דוגמה להפעלה בגן חובה וולדורף

שם הפעילות	קבלת שבת
מושגים עיקריים	קידוש, נרות, שבת המלכה, סידור, תפילה, כיפה, ברכות, יראת קודש, כניסת שבת, חלה, יין לקידוש, שביס, פמוטים.
מטרות הפעילות / יעדים בתכנית הליבה	<ol style="list-style-type: none"> 1. טיפוח ההתייחסות לסמלי החגים ולמשמעויותיהם והבנתם. 2. הקנייה של ערכים חברתיים כמו חירות, טוהר מידות, יחסים בין אדם לחברו, עזרה הדדית, מנוחה לכול. 3. טיפוח היכולת לשמוח ביום טוב. 4. טיפוח ההכרה של מנהגי עדות שונות ודתות שונות וטיפוח הסובלנות כלפיהם. 5. טיפוח של הזהות ושל תחושת השייכות החברתית-לאומית והמסורתית של הילד. 6. הקניה של הסיפורים ההיסטוריים שביסודם של חגי ישראל והבהרת ההקשרים שלהם לטבע ולאקלים. 7. הכרת החשיבות של המסורת ושל החגים בשימור אחדות העם וקיומו במשך אלפי שנות גלות.
הפעלה בגן	<p>בבוקר הגננת מכינה פינה לכבוד השבת, פורשת מפה לבנה, מעמידה את הפמוטים והנרות, את גביע היין, והמפית לכיסוי החלה. כשהילדים מגיעים לגן הם מכינים את החלות עם הגננת.</p> <p>בשעת הצהריים נערכת קבלת השבת, את השבת מקבלים בשירי שבת. שני ילדים הם מלך ומלכת השבת והם מוזמנים לקדש על היין, לברך על החלות ולהדליק את הנרות. את הברכות מהסידור הם מכירים בעל פה וכל ילדי הגן מצטרפים אליהם. הגננת מחזיקה את הסידור וקוראת ממנו. לאחר הברכות הגננת מספרת מתוך ספר סיפור לשבת.</p> <p>כל ילד נפרד לשלום בברכת שבת שלום ומקבל חלה לשבת אותה הכין בבוקר.</p>
דרישות קדם	הילד יגיע בבגדי שבת לגן. הילד יכיר כמה זמירות לשבת. הילד יכיר את הברכות לקידוש.
פעילויות המשך	<ul style="list-style-type: none"> ▪ קבלת שבת משותפת עם הורים או אורחים נוספים כמו גן שכן. ▪ הכנת נרות וקישוטם לשבת. ▪ ביקור בבית כנסת.

נספח - עוד על חינוך וולדורף בגיל גן החובה

הגישה השלמותית (הוליסטית) לחינוך

יסוד חשוב בחינוך וולדורף הוא הגישה השלמותית (הוליסטית). בכל שלב מתייחסים אל הילד כאל שלמות, כאל ישות רבת-פנים, בעלת איכויות וצדדים רבים ומגוונים, שחשוב לפגוש את כולם, ובהתאם לשלב ההתפתחותי לתת את הדגש ולעזור ב"ילוד" האיכויות החבויות.

בחינוך וולדורף מקדישים תשומת לב מרובה לפיתוח מאוזן של כשריו של הילד. התהליך מנסה להימנע מפיתוח חד-צדדי של יכולת מסוימת, המביא לרוב לפגיעה ביכולות אחרות ולחוסר איזון. דגש רב על חינוך אינטלקטואלי בגיל צעיר מדי וניסיון לפתח בצורה ישירה ומכוונת יכולות רצינאליות, יפגעו בהתפתחותם ההרמונית של הכשרים המגוונים כל כך הטמונים באישיותו של הילד בשלב זה של חייו, והממתינים לפרוח בעיתם.

העיסוק המגוון וההתמדה בכל תחום עד להשגת תוצאות בעלות ערך ומשמעות עבור כל ילד - לא רק טעימה על קצה המזלג - מאפשרים לפגוש ולטפח צדדים שייטכן והילד לא היה בוחר בהם באופן עצמאי, אך שהינם בעלי ערך וחשיבות להמשך התפתחותו השלמה. הילד לומד שביכולתו להתמודד עם כל דבר באופן המקצועי ביותר, הוא לא חושש. כמובן שבתת מודע מתורגמות היכולות האלה לעתיד שלו כבוגר ולהתמודדות שלו במצבים שונים בחיים.

שלב הילדות המוקדמת, מהלידה ועד גיל הבשלות לבית-הספר

בגיל זה מרוכזת התפתחותו של התינוק, ואחר-כך של הילד הרך, בעיקר במישור הגופני פיזי. מכלול ישותו של הילד מכוון לצמיחה, גדילה וטיפוח של הגוף וכל הקשור בכך. שאר האיכויות האנושיות נבנות ומתפתחות מתוך קשרן לגופניות. היכולות הקוגניטיביות, הרגש והמוסר עדיין קשורים לגמרי לגופניות, נשענים עליה ונבנים מתוכה. ככל שהגוף, התנועה, חווית המרחב והחושים יתפתחו בצורה ההרמונית והשלמה ביותר, כך יתפתחו אחר-כך שאר יכולות וכושרי האדם לצורתם היפה ביותר.

לכן מתרכז המאמץ בחינוך וולדורף בתקופה זו בעיקר בטיפוח צדדיו הגופניים של הילד, וזאת במובן הרחב ביותר: חוויות החושים, התנועה, שיווי המשקל, יכולות החיקוי הגופני וכל מה שקשור לחוויה הגופנית-פיזית. אלה, זוכים להתייחסות הרצינית, העקבית והממושכת ביותר. בגן הפועל ברוח חינוך וולדורף שמים את הדגש קודם כל על חינוך זה של צדדיו הגופניים-פיזיים של הילד. במשחק, בשיר, באומנויות השונות, במשחקי יצירה וחיקוי, בחוויות חושים מגוונות מנסים לחזק ולעודד איכויות אלה. הילדים קודם כל עושים. בחיקוי ומשחק של עבודות האדם נבנה בצורה היפה וההרמונית ביותר מערך גופו ונפשו של הילד הרך. מאחר ובגן וולדורף דרך הלמידה של הילד את העולם הנה באמצעות חיקוי, הרי שהגננת מהווה מודל ראוי לחיקוי לילד והגן מהווה בית חם.

דגש רב על תהליכים: מקטיף ועד מיץ...

דגש רב ניתן ללימוד באמצעות עשייה, כשהילדים שותפים מלאים בהתנהלות היומית: הילדים חותכים את הירקות לארוחה, לשים בצק ללחם הטרי הנאפה בגן, עוזרים לגננת לנקות את הגן ועוד. הילד חווה את התהליך מתחילתו ועד סופו: הלחם כאמור (לדוגמא) אינו מגיע מהמדף במרכול אלא נאפה בריתמוס שבועי בגן; בעונה המתאימה נזרעים בגן זרעי חיטה; הילד צופה בגדילה ולבסוף קוצר, טוחן קמח, לש אותו ואופה אותו בתנור.

בגן וולדורף משתדלים שלא להתערב בזמן המשחק החופשי של הילדים, כדי שלא להפריע לפעולתו של עולם הדמיון העשיר. בזמן זה הילדים מפתחים את כישורי הדמיון והיצירתיות, יכולת לפתרון בעיות ובניית קשרים חברתיים.

משחק חופשי

לעיתים אנו מגרים את הילדים לפתח את דמיונם באופנים שונים: אנו מניחים בד משי כחול על השטיח, והרי לנו אגם; כמה אצטרובלים, והנה מופיע היער הקסום המקיף את האגם, הנה הסוס בא לשתות מן האגם; כמה קוביות בונות את ביתו של הגמד שומר האגם; ומולנו נפרש עולם מלא בעל אינסוף אפשרויות למשחק.... כמו העולם הקסום הנפרש על השטיח, כך גם הגן כולו שרוי באווירה קסומה ועוטפת, המסייעת לילד להישאר בעולמו העשיר

סדר היום בגן

בחיוו של האדם, כמו כל יצור בטבע, משולבים **ריתמוסים** רבים: יום ולילה, עונות השנה, מערכת הדם, מערכת הנשימה ועוד. גם בגני וולדורף קיים ריתמוס קבוע. הריתמוס בגן מתחלק למספר רבדים: ריתמוס יומי, ריתמוס שבועי וריתמוס עונתי/שנתי. כל הריתמוסים מתואמים לתהליך הנשימה - שאיפה ונשיפה.

הריתמוס היומי, כמו בכל גן, מתחיל במשחק חופשי של הילדים בכל חלל הגן. זמן זה חשוב לילד שכן במהלכו כישורים חברתיים מתחילים להיבנות.

הסביבה והמשחקים הניתנים לילדים הינם מופשטים: קוביות עץ, בדים, קורות עץ ועוד, איתם יכולים הילדים לבנות כל יום משהו אחר (בית, חנות, ארמון, ספינה וכו').

במקביל למשחק החופשי מתקיימת פעילות סביב שולחן המהווה את הריתמוס השבועי (ציור, תפירה, פלסטלינה). לא נאמר לילד מה לצייר, או מה לפסל עם הפלסטלינה. אנו נגיש לו את האמצעים ובהם ייצור ככל העולה על רוחו ודמיונו.

פעילות תפירה

חיתוך ירקות לארוחת הבוקר

משחק חופשי

מעגל בוקר: החג, העונה, בעלי מלאכה או כל נושא אחר, יובא ע"י סיפור חוויתי המשלב שירה, דקלומים ותנועות גוף. במעגל משולבות תנועות המפתחות את המוטוריקה בכל הגוף וגם ידע על הסובב אותנו בטבע בעונות השונות או על מקצועות שונים

מעגל סיפור: לאחר המשחק החופשי בחצר מתכנסים הילדים למעגל נוסף - סיפור. הסיפור מסופר בד"כ בע"פ ע"י הגננת. בסיפור נשים דגש על שפה עשירה מאוד ומסרים המתאימים לנפש הילד.

הריתמוס השנתי מתבטא בעונות השנה והחגים. כל עונה והפעילות שלה.

המעברים בין פעילות לפעילות במשך היום, מתבצעים בדקלומים ושירים. לכל ארוחה יש ברכה מתאימה וכל זאת לצורך שימור האווירה הקסומה והנעימה בגן.

פריסה ארצית של גני החובה הפועלים לפי שיטת חינוך וולדורף (תשס"ז)

עשרות גני ילדים ברוח שיטת וולדורף פועלים בכל רחבי הארץ, מרמת הגולן בצפון ועד לאילת בדרום. מקבצי גנים ניתן למצוא בירושלים, טבעון, רמת השרון, רמת חן, גבעתיים, הכפר הירוק, הוד השרון, רמות השבים, קריית אונו, רמת גן, פתח- תקווה, כפר-סבא, באר-שבע, הרדוף, נס-ציונה, המועצה האזורית מטה יהודה, רחובות, חבל מודיעין, תל-אביב, כפר נטר, שמשית, פרדס חנה, שפרעם, מטע, שוהם, מודיעין ועוד. ראוי לציין כי בשנים האחרונות נפתחים בכל שנה גנים חדשים רבים.

הגן	ישוב	סטאטוס	מחוז
	באר שבע	מוכר שאינו רשמי	דרום
גני שמש	ירושלים	מוכר שאינו רשמי	מנח"י
אורים	כפר הירוק	מוכר שאינו רשמי	מרכז
שיקמה	לפיד	מוכר רשמי	מרכז
	נס ציונה	מוכר שאינו רשמי	מרכז
פלג	רמת גן	מוכר רשמי	מרכז
הרדוף	קבוץ הרדוף	מוכר רשמי	צפון
	קרית טבעון	מוכר שאינו רשמי	צפון
	משגב	מוכר רשמי	צפון

בתי ספר

בתי הספר וולדורף בישראל מיישמים את התפיסה החינוכית בהקשר התרבות והמסורת היהודית, תוך שילוב תוכנית הליבה של משרד החינוך.

בישראל פועלים מספר בתי ספר בשיטת וולדורף, בישובים הבאים:

- **הרדוף**, כיתות א' - י"ב ועוד 4 כיתות חינוך מיוחד (נוסד בשנת 1989)
  - **ירושלים**, בה"ס 'אדם', כיתות א' - ט' (נוסד בשנת 1993)
  - **טבעון**, בה"ס 'שקד', כיתות א' - ח' (נוסד בשנת 1994)
  - **כפר הירוק**, בה"ס 'אורים', כיתות א'-ח' (נוסד בשנת 1996)
  - **יודפת**, בה"ס 'יודפת', כיתות א'-ד' (נוסד בשנת 2003)
  - **רמת-גן**, מסלול חינוך וולדורף בבית הספר 'זומר' ברמת גן, כיתות א'-ו' (נוסד בשנת 2003)
- בשנת הלימודים תשס"ח צפויים להיפתח בתי הספר **בבאר-שבע** (כיתות א'-ג - התקבלו אישורים ואושר מבנה) ו**נס- ציונה** (בתהליכי אישור). לקראת שנת הלימודים תשס"ט מתארגנת יזומה לפתיחת בה"ס **באזור השרון**.

סיכום

בדומה לזרמים הומניסטיים נוספים רואה חינוך וולדורף את שליחותו בטיפוח, בחיזוק ובניסיון **לעורר את ישותו הפנימית של הילד**. המבט אינו מופנה לעולם החיצון, לצורכי הקיום, לשוק העבודה ולשאר הדברים איתם יאלץ הילד להתמודד בהתבגרותו, אלא **לעולמו הפנימי והאינדיבידואלי** של כל ילד וילד. זאת בהנחה, שטיפוח נכון והרמוני של פנימיות הילד, של גופניותו, רגשותיו, תחושותיו וכוחות החשיבה שלו יכינוהו בצורה המשמעותית והנכונה ביותר לחיים עצמאיים ומלאי תוכן בכל חברה ובכל סביבה, וישחררו אותו בחירות אמיתית לחיים, כשבידיו מירב **הכלים הנפשיים והפיזיים** לבחור ולהתמודד עם הצפוי לו.

מתוך גישה זו מתייחסים בצורה כבדת משקל **לחוקי התפתחות הילד**.

רק מהבנה עמוקה של החוקים, השלבים והריתמוסים של התפתחותו הכללית של הילד ניתן להתייחס ולהתכוון בצורה רצינית ואחראית לילד המסוים אתו עובדים כרגע. כך ניתן באמת ללמד ולפעול מתוך קבוצת הילדים ומתוך כל ילד וילד עמו נפגשים. לאידיאל זה צורות ומתודות רבות בחינוך וולדורף, אולם את כולן מכינה הבנה ועבודה רצינית עם תהליך התפתחות הילד מילדות אלי בגרות.

כתוצאה מכך יש חשיבות ודגש רב על **חינוך רב-צדדי ושלמותי ככל האפשר**. כל ילד הינו אמן, איש מעשה ומדען בפוטנציה. על תהליך החינוך לשמור על הפתיחות והרכות של אפשרויות צמיחה אלו. כל אפשרות צמיחה שנסגרת ממיתה משהו בישותו השלמה של האדם ומחלישה אותו בעתיד. בחינוך וולדורף מנסים לחזק את הילד הגדל במישורים המגוונים והשונים ביותר, כל מישור של התפתחות וכל גוון מחזק לא רק את עצמו, אלא גם מישורים וגוונים אחרים ומנוגדים.

חינוך וולדורף שואף ליישם שליחות חינוכית זו בקרב התלמידים והצוות החינוכי, תוך פתיחות קהילתית מתמדת ושילוב קהלים נוספים בעשייה החינוכית.